

- چهارشنبه ۲۴ بهمن ۱۴۰۳**
- سال هفدهم ■ شماره ۳۰۶۴**

سپهرغرب، گروه زیست‌بوم – طاهره ترابی‌مهوش؛ در پی‌گفت‌وگو با عضو کارگروه حقوقی شورای تشکل‌های محیط زیست و منابع طبیعی کشور مشخص شد؛ ماحصل بداقبالی اقلیمی و مدیریت غلط منابع آب چیزی به‌جز استیلای سایه شوم مرگ بر سر تالاب‌های کشور نیست.

ایران اگرچه در منطقه نیمه‌خشک قرار گرفته، اما به‌طور معجزه‌آسایی از نعمت وجود تالاب‌های گوناگون و باارزشی برخوردار است. از بین آن‌ها، ۲۵ سایت ارزشمند با مساحت اعلامی نزدیک به ۱/۵میلیون هکتار، از ایران در کنوانسیون رامسر ثبت شده. این اکوسیستم‌ها مکان‌های مناسبی برای زندگی دایم یا زمستان‌گذرانی جانداران ارزشمند و تنوع زیستی کم‌ظیر، فراهم کرده اما تغییرات اقلیمی سال‌های اخیر، دستکاری در محیط زیست، حیات وحش تالاب و عدم رهاسازی حقایق تالاب‌ها باعث شده حیات تعدادی از تالاب‌های کشورمان به‌خطر بیفتد.

به دیگر سخن این شرایط اسفبار به نحوی پیش رفته که براساس اعلام معاون دفتر حفاظت و احیای تالاب‌های سازمان حفاظت محیط زیست، حدود نیمی از تالاب‌های کشور یا به کانون گرد و غبار تبدیل شده‌اند یا در آستانه خشک‌شدن هستند. این در حالی است که طبق آخرین برآوردهای اقتصادی، هر هکتار از تالاب‌ها حدود ۴۵ هزار دلار ارزش‌گذاری شده‌اند.

بر این اساس با توجه اهمیت این اکوسیستم برآن شدیم تا در خصوص شرایط تالاب‌های کشور و در عین حال همدان با دکتر مسعود امیرزاده، عضو کارگروه حقوقی شورای تشکل‌های محیط زیست و منابع طبیعی کشور و نیز مهدی صفی‌خانی، معاون محیط زیست طبیعی اداره کل حفاظت از محیط زیست استان همدان گفت‌وگویی ترتیب دهیم که در ادامه می‌خوانید:

کارشناس حوزه محیط زیست با اشاره به نقش تالاب‌ها در حفظ تعادل و تنوع زیستی‌گفت؛ نخستین مسئله در خصوص تالاب‌ها و وضعیت آن‌ها این است که این اکوسیستم‌ها ماهیت نشانه‌شناختی دارند، بدان معنا که اگر تالاب‌های یک سرزمین سالم، پرآب و طبیعی هستند، قطعاً چرخه هیدرولوژیک آن سرزمین به‌درستی انجام شده است.

دکتر مسعود امیرزاده با تأکید بر اینکه تالاب‌ها آینه تمام‌نمای مدیریت آب در کشور هستند تشریح کرد؛ اگر تالاب‌ها وضعیت خوبی داشته باشند، می‌توان به مدیریت آب نمره خوبی داد اما اگر خشکیده و وضعیتشان خراب باشد، مثل کشور ما، نشان‌دهنده مدیریت غلط آب کشور است.

وی عنوان کرد؛ تالاب‌ها درست مثل جنگل‌ها، کوه‌ها و دریاها خود یک اکوسیستم بسیار مهم

ماحصل بداقبالی اقلیمی و مدیریت غلط منابع آب؛

استیلای سایه شوم مرگ بر سر تالاب‌های کشور

پیرسلمان تنها تالاب سرحال همدان

کشور بسیار اسفناک است به‌طوری‌که بیشتر تالاب‌هایمان را از دست داده‌ایم و آن‌هایی که باقی مانده‌اند، شرایط طبیعی ندارند، از تالاب هورالعظیم گرفته تا گاوخونی، بختگان، پریشان و حتی تالاب‌های شمال کشور، هیچ‌کدام وضعیت مناسبی ندارند.

در کنار آن فرهنگ زیست‌بومی شکل گرفته بود فراوان بودند، حتی در هامون و کنار زاینده‌رود روستاهایی وجود داشتند که نشان‌دهنده نوع خاصی از زیست‌بوم اجتماعی بودند.

عضو کارگروه حقوقی شورای تشکل‌های

محیط زیست و منابع طبیعی کشور ابراز کرد؛ این

تالاب‌ها در واقع تولیدکننده فرهنگ مستقل و

همچنین زیستگاه بسیاری از پرندگان هستند و

از این جهت یعنی تنوع زیستی نیز اهمیت ویژه‌ای

دارند.

امیرزاده با بیان اینکه متأسفانه دریاچه

ارومیه نیز به‌عنوان یک محیط تالابی از دست

رفته اذعان کرد؛ در چند دهه اخیر، اتفاقات

فاجعه‌باری در کشور رخ داده که باعث

شرم‌ساری است.

وی با بیان اینکه تغییرات اقلیمی و افزایش

جمعیت اثرات منفی داشته‌اند، اما آنچه

در ایران رخ داده، نشان‌دهنده مدیریت بد

و نادرستی آب است تشریح کرد؛ تالاب‌ها

شاخصی برای سلامت اکوسیستم هستند و

وضعیت آن‌ها نشان‌دهنده وضعیت منابع آب

زیرزمینی، فرونشست زمین و تغییرات اقلیمی

است.

وی در پاسخ به این پرسش که چگونه

می‌توان اثرات منفی را کاهش داد و جوامع

محلی و سازمان‌های مردمی چه نقشی

در حفاظت و احیای تالاب‌ها دارند؟ اذعان

کرد؛ مردم نقش مهمی در این زمینه دارند.

به‌عنوان مثال، سیروس زارع و دوستانش

توانسته‌اند تالاب کم‌جان را احیا کنند، اما

مشکل اصلی این است که مدیریت آب در

دست وزارت نیرو است و این وزارتخانه به

آب‌های شرب و آب‌هایی که جنبه اقتصادی

دارند، اولویت می‌دهد و به همین دلیل

تالاب‌ها به‌عنوان بخشی از محیط زیست،

اغلب نادیده گرفته می‌شوند.

عضو کارگروه حقوقی شورای تشکل‌های

محیط زیست و منابع طبیعی کشور با ابراز تأسف

از نگاه غلط به تالاب‌ها گفت؛ متأسفانه تا چند

سال پیش اهمیتی به تالاب داده نمی‌شد و

حتی این اکوسیستم را به‌نوعی هدررفت منابع

قلمداد کرده و حتی حقایق آن را به تمسخر حقایق

قورباغه‌ها می‌نامیدند.

امیرزاده ادامه داد؛ اما در سال ۹۶ قانونی

برای حفاظت از تالاب‌ها تصویب شد. با این

حال، مشکلات ساختاری در سیستم اداری

کشور وجود دارد چراکه سازمان محیط زیست

توانایی لازم برای دریافت حقایق تالاب‌ها را ندارد

و در بسیاری از موارد، روی منابع آبی بیش از حد

توان، تأسیسات بارگذاری شده‌اند. در این گونه

موارد حتی اگر آب به تالاب‌ها برسد، کافی نیست

چراکه حیات آن‌ها نیاز به یک چرخه آبی طبیعی

دارد و فقط ریختن آب در آن‌ها کافی نیست

زیرا باید به‌صورت پیوسته متصل به منابع آبی

باشند.

وی در واکنش به اینکه برخی معتقدند که

تالاب‌های فصلی چون همیشه آب ندارند،

اهمیت چندانی نیز ندارند، عنوان کرد؛ این

دیدگاه درست نیست. تالاب‌های فصلی نیز

اهمیت خاص خود را دارند و اگر چرخه آب

به‌درستی جریان داشته باشد، این تالاب‌ها

می‌توانند احیا شوند.

این کارشناس منابع آب با تأکید بر اینکه

ما در شرایط بداقبالی تغییرات اقلیمی قرار

داریم و نمی‌توانیم این را انکار کنیم اما اگر

مدیریت آب به‌درستی انجام شود، حتی در

شرایط خشک‌سالی نیز می‌توان تعادل آبی

را برقرار کرد گفت؛ همانطور که بیشتر عنوان

شد در گذشته، حقایق تالاب‌ها نادیده گرفته

و بارگذاری‌های اضافی روی منابع آبی انجام

می‌شد. حتی فکر می‌کردند که آب تالاب‌ها

هدر می‌رود و متأسفانه هنوز هم برخی این

دیگاه را دارند، این نگاه می‌بایست تغییر

کند.

امیرزاده افزود؛ باید بارگذاری روی منابع

آبی کاهش یابد و اختیار مدیریت منابع آب به

گونه‌ای باشد که در آن، سازمان محیط زیست

از توانایی لازم برای حفاظت از تالاب‌ها برخوردار

شود.

وی با بیان اینکه جوامع محلی باید از

اهمیت تالاب‌ها آگاه شوند و در حفاظت از

آن‌ها مشارکت کنند تصریح کرد؛ متأسفانه

برخی سازمان‌ها و شرکت‌ها هنوز نگاه

غارتگرانه به منابع آبی دارند و اگر فرصتی

پیدا کنند، از آخرین قطره‌های آب باقی‌مانده

نیز استفاده می‌کنند به طوری که امروز برخی

صنایع آب‌بر به‌دنبال آن هستند که به هر

طریق ممکن در اطراف تالاب زربوار سازه‌ای

بنا کرده و از آب تالاب برای آن بهره ببرند؛

بنابراین، باید قوانین سخت‌گیرانه‌تری برای

حفاظت از تالاب‌ها وضع و اجرای این قوانین

به دقت انجام شود.

در ادامه معاون محیط زیست طبیعی اداره

کل حفاظت از محیط زیست استان همدان نیز

در خصوص آخرین وضعیت تالاب همدان گفت؛

متأسفانه بنا به شرایط بارشی حاکم بر منطقه و

کشور، به‌نظر می‌رسد آبیگری تالاب چم‌شور دور

از انتظار باشد.

مهدی صفی‌خانی افزود؛ تالاب پیرسلمان،

وضعیت مناسبی دارد، هرچند گاهی ممکن

است بی‌مهری‌هایی در برخی مناطق اتفاق

بیفتد، ولی به‌طور کلی شرایط خوبی داشته و در

سال گذشته به‌دلیل بارش‌های فصلی، بخشی از

آن آبی‌گیری شد، اما به محض شروع گرمای هوا و

اوایل تابستان، به‌دلیل کمبود وسعت آب و عمق

کم، به سرعت خشک شد.

وی افزود؛ تاکنون هم با توجه به اینکه بارندگی

مناسبی نداشتیم، هیچ اتفاق خاصی برای احیا

یا آبی‌گیری مجدد تالاب رخ نداده. از طرفی

رودخانه‌های اطراف تالاب نیز خشک هستند و

آبی به تالاب نمی‌رسد؛ بنابراین، تا این لحظه تالاب

خشک است.

معاون محیط زیستی طبیعی اداره کل حفاظت

از محیط زیست استان ادامه داد؛ بر این اساس

درخصوص حقایق‌ای که قرار بود از سوی استان

مرکزی به تالاب پرداخت شود نیز باید بگویم که

وقتی رودخانه‌های اطراف تالاب خشک هستند،

اصلاً آبی وجود ندارد که بتوان از آن حقایق جدا

کرد.

صفی‌خانی در خصوص وضعیت تنوعی

زیستی جانوری و گاهی وابسته به تالاب‌ها در

استان نیز گفت؛ ما گونه‌های جانوری داریم که

به‌طور غیرمستقیم به تالاب وابسته هستند.

شرایط آب و هوایی منطقه و کمبود آب

می‌تواند بر زندگی این حیوانات تأثیر بگذارد

که اگر منابع آبی جایگزین وجود نداشته باشد،

این حیوانات مجبور به مهاجرت شده یا ممکن

است از بین بروند، که معمولاً به مهاجرت منجر

می‌شود.

وی افزود؛ درخصوص گونه‌های آبی‌زی و

کنارآبی‌زی که به‌طور مستقیم به تالاب وابسته

هستند نیز باید بگویم در سال‌هایی همچون

سال جاری که تالاب‌ها آبی‌گیری نشده‌اند، شرایط

مناسبی برای حضور و ماندن ندارند؛ برای مثال

پرندگان مهاجری که با هدف زمستان‌گذرانی

به تالاب می‌آیند، وقتی با خشکی تالاب مواجه

می‌شوند، مجبور می‌شوند مسیر خود را تغییر

دهند یا نقطه دیگری را برای ماندن انتخاب

کنند.

وی ادامه داد؛ به طوری که امروز در تالاب‌هایی

مثل آق‌گل، به‌دلیل خشکی، حضور این پرندگان

ممکن نیست و آن‌ها مجبور به ترک منطقه

می‌شوند.

این مسئول با بیان اینکه تنها امکانی که

برای این زیست‌مندان به‌ویژه پرندگان وجود

دارد، این است که به سمت تالاب‌های دیگری

در استان بروند، مثل تالاب شیرین‌سو یا آبشینه

خاظر نشان کرد؛ اما این تالاب‌ها نیز به‌دلیل

شرایطی که دارند، ممکن است فقط حجم

کمتری از پرندگان آبی‌زی و کنارآبی‌زی را در خود

جای دهند و از نظر کمی و کیفی شرایط ایده‌آلی

ندارند.

مع‌الوصف با توجه به آنچه گفته شد؛ امروز

علاوه بر بداقبالی اقلیمی شاهد استیلای سایه

شوم مرگ بر تالاب‌های کشور هستیم که نتیجه

مدیریت غلط منابع آبی است؛ بنابراین چنانکه

از زبان کارشناس مطرح شد؛ امروز ضمن نیاز

به آگاهی‌بخشی به جوامع محلی ما در ساختار

مدیریت منابع نیازمند جراحی اساسی و توزیع

درست قدرت هستیم، به طوری که سازمان

حفاظت از محیط در سطح ملی و ادارات کل

این سازمان در سطح استانی، بتوانند در صیانه

از تالاب‌ها با قدرت و جدیت بیشتری ورود کرده

و تنها نظاره‌گر نابودی این اکوسیستم حیاتی

نباشند.

خبر

«سدسازی و گرمایش» عوامل اصلی کمبود آب در نیمه خشک زمین

سپهرغرب، گروه زیست‌بوم؛ نتایج یک مطالعه نشان می‌دهد که کمبود ذخیره آب سطحی در مناطق خشک جهان به میزان ۲،۲۰۰ کیلومتر مکعب در سال افزایش یافته است، که عمدتاً به‌دلیل ساخت مخازن و سدهای جدید بوده است.

مناطق خشک که شاخص خشکی آن‌ها (AI) کمتر از ۰/۶۵ است، حدود ۴۵ درصد از خشکی‌های کره زمین را پوشش می‌دهند و بیش از ۳ میلیارد نفر را در خود جای داده‌اند. کمبود شدید آب در این مناطق تهدیدات جدی برای رفاه انسان‌ها و اکوسیستم‌ها به همراه دارد.

نتیجه یک مطالعه جدید که توسط مؤسسه علوم جغرافیایی و پژوهش‌های منابع طبیعی آکادمی علوم چین (CAS) انجام شده، تغییرات ذخیره آب در ۱۰۵ هزار و ۴۰۰ دریاچه و مخزن در مناطق خشک جهان از سال ۱۹۸۵ تا ۲۰۲۰ را بررسی کرده و نتایج این مطالعه نتیجه نگران‌کننده‌ای را نشان می‌دهد: کمبود ذخیره آب سطحی در مناطق خشک جهان به میزان ۲،۲۰۰ کیلومتر مکعب در سال افزایش یافته است، که عمدتاً به دلیل ساخت مخازن و سدهای جدید بوده است.

تحلیل بیشتر نشان داد که تغییرات بلندمدت در ذخیره این منابع آب بیشتر به فعالیت‌های انسانی از جمله گرمایش جهانی و مدیریت منابع آب نسبت داده می‌شود تا تغییرات بارش، که پیش‌تر به عنوان علت اصلی فرض می‌شد.

این مطالعه داده‌های مشاهداتی در مورد تغییرات بلندمدت ذخیره آب سطحی در مناطق

خشک جهان ارائه می‌دهد و این تغییرات را به

فعالیت‌های انسانی نسبت می‌دهد.

این گزارش تأکید می‌کند که گرمایش جهانی

و فعالیت‌های انسانی نقش مهمی در تغییرات

بلندمدت هیدرولوژیکی دارند. بنابراین،

مدیریت منابع آب تنها بر اساس بارش ممکن

است منبع آب را بیش از حد یا کم‌تر از حد برآورد

کند. به جای آن، برنامه‌ریزی یکپارچه منابع آب

باید عواملی مانند اقلیم، ویژگی‌های حوضه و

فعالیت‌های انسانی را در نظر بگیرد تا ارزیابی

دقیق‌تری از منابع آب داشته باشد.

نتایج این مطالعه در مجله Nature

Water منتشر شد.

یک خط قرمز پررنگ میان انسان و حیات وحش

انسان شود و رفتار طبیعی آن‌ها را مختل کند، گفته بود؛ این اقدام ممکن است خطراتی برای مردم و حیوانات به همراه داشته باشد.

در حالی که شرایط زمستانی چالش‌های جدیدی برای حیات وحش به همراه دارد، نزدیک شدن انسان به حیوانات سختی شرایط را برای آن‌ها افزایش می‌دهد؛ اقدامی به نظر ساده

که در حقیقت خط قرمزی میان انسان و حیات

وحش است. در ادامه یک کارشناس حیات وحش و

توضیح می‌دهد که چرا رفتار انسان و نزدیک

شدن به حیوانات به‌ویژه موالید آن‌ها می‌تواند

آثار مخربی برای حیات وحش بگذارد.

■ **به موالید حیوانات دست نزنید**

کارشناس حیات وحش اظهار می‌کند؛ انسان

باید از محدوده تولید مثل حیوان فاصله بگیرد

و آن را ترک کند. به هیچ‌وجه نباید به موالید

حیوانات نزدیک شد؛ این تفکر رایج که مادرشان

آن‌ها را راه‌ها کرده و باید به آن‌ها رسیدگی کرد،

سپهرغرب، گروه زیست‌بوم؛ با سرد شدن هوا و بارش برف سنگین، نه‌تنها انسان‌ها بلکه حیات وحش نیز درگیر چالش‌های جدیدی می‌شود. کاهش منابع غذایی، سختی جست‌وجو برای غذا و محدودیت زیستگاه‌ها باعث می‌شود برخی از حیوانات به حاشیه شهرها و حتی مناطق مسکونی نزدیک شوند. در این شرایط مسئولان و کارشناسان حیات وحش نسبت به خودداری از نزدیک شدن و غذادهی به آن‌ها توصیه می‌کنند. مدیرکل حفاظت محیط زیست استان تهران– در پی تشدید سرما و بارش برف به‌ویژه در ارتفاعات استان گفته است؛ این شرایط احتمال مشاهده حیات وحش در مناطق مسکونی و اطراف جاده‌ها را افزایش می‌دهد بنابراین مردم از نزدیک شدن به حیوانات وحشی و غذا دادن به آن‌ها خودداری کنند.

حسن عباس‌نژاد با بیان اینکه غذا دادن به حیات وحش می‌تواند باعث وابستگی آن‌ها به

فعالان عرصه سینما، دعوت می‌کنیم که برای آموزش همه اقشار جامعه، از سیاست‌گذاران تا عموم مردم، در حوزه حفاظت از محیط زیست با ما همکاری کنند.

سرپرست مرکز آموزش محیط زیست و تربیت محیط‌بان سازمان حفاظت محیط زیست در خصوص داوری آثار توضیح داد: تیم داوران از میان افرادی انتخاب شده‌اند که در حوزه محیط زیست دارای تخصص یا سابقه فعالیت هستند و همچنین در زمینه هنر نیز تجربه دارند؛ بنابراین، فیلم‌ها از دو جنبه هنری و پیام محیط‌زیستی مورد ارزیابی قرار می‌گیرند.

مدادی خاطرنشان کرد: بر اساس دستورالعملی که دبیرخانه جشنواره تدوین و ابلاغ کرده است، جوایز به‌صورت نقدی در اختیار دبیرخانه قرار می‌گیرد و طبق برنامه‌ای مشخص، به برندگان اهدا خواهد شد.

وی بیان کرد: برای این منظور، هیئت‌های داوری در هر سه بخش تشکیل شده‌اند و هم‌اکنون در حال بررسی فیلم‌ها هستند. برای هر بخش، ۱۰ شاخص ارزیابی تدوین شده و امتیازدهی بر اساس این معیارها انجام می‌شود. درنهایت، پس از پایان جشنواره، فیلم‌های برتر معرفی خواهند شد.

حیات وحش برای بقا و ادامه حیات به حرکت به‌عنوان مهم‌ترین رویداد فرهنگی سینمای کشور، فرصت مناسبی برای پرداختن به مسائل مختلف، ازجمله محیط زیست، فراهم می‌کند. بنابراین با تمهیداتی که دبیرخانه جشنواره در نظر گرفته است، امسال تصمیم گرفتیم در حوزه محیط زیست ورود کنیم و فیلم‌های سینمایی بلند، فیلم‌های کوتاه و مستندهایی را که بهترین و مؤثرترین پیام را در این زمینه منتقل می‌کنند، بررسی و از برترین‌ان تقدیر کنیم.

کار اعلام می‌کنیم و از تمام هنرمندان، به‌ویژه